

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор

_____ А. Кириченко
«_____» _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правознавство
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 076 Підприємництво та торгівля

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Торгівля. електронна комерція та підприємництво»

(назва освітньої програми)

факультет Економічний

(назва факультету)

2025-2026 навчальний рік

Розробники:

Бондарчук Юрій Павлович – доцент кафедри, маркетингу та економічної теорії,
канд. іст. наук

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики

Протокол від « __ » серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики

_____ (Жовновач Р.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Декан економічного факультету

_____ (Шалімова Н.С.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 Управління та адміністрування (шифр і назва)	обов'язкова	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність: <u>076 Підприємництво та торгівля</u> Освітня програма: <u>Торгівля, електронна комерція та підприємництво</u>	Рік підготовки	
		2-й	-й
		Семестр	
		3-й	-й
Відсоток аудиторних годин: для денної форми навчання – 40,0 заочної форми навчання – 5,0	Освітній рівень: _____бакалавр_____	Лекції	
		32 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		72 год.	114 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		зал.	зал

Мова навчання українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Зміни, що відбуваються в соціально-економічній сфері останнім часом, безпосередньо стосуються кожного громадянина нашої країни, тому потребують підготовки високваліфікованих фахівців. Особливо важливого значення набувають формування, розвиток і закріплення нового мислення, виховання загальної правової культури, високої професійності при вирішенні різноманітних завдань, вироблення почуття відповідальності, справедливості, поваги до закону. Належне засвоєння основних принципів права, правильне його тлумачення і застосування на практиці – все це становить основу майбутньої професійної діяльності.

Мета вивчення дисципліни «Правознавство»: формування основоположних знань з теорії держави і права, основ цивільного, трудового, сімейного, вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, застосовувати теоретичні знання у практичному житті; навичок роботи з нормативно-правовими актами, правильно застосовувати правові норми у виробничо-службовій діяльності.

Виходячи з положень компетентнісного підходу, метою та результатом навчання правознавства є правова **предметна компетентність**, під якою розуміємо інтегровану здатність особистості студента цілісно реалізувати на практиці у різних контекстах життя та діяльності правові знання, відповідні уміння й навички, цінності, ставлення, досвід специфічної діяльності, пов'язаної із засвоєнням, розумінням і застосуванням знань, набутий студентами у процесі навчання правознавства. Її результативними показниками є правові предметні **компетенції** (когнітивна, практично-поведінкова та аксіологічна (ціннісно-мотиваційна)). Кожна з них – це сукупність знань, умінь, навичок, характерних рис, набутих студентами у межах засвоєння змісту правознавства як навчального предмета, необхідних їм для виконання певних дій з метою розв'язання проблем, задач, ситуацій згідно з приписами чинного права.

Метою дисципліни «Правознавство» є формування цілісної системи знань і навичок з українського правознавства, сформованого на базі сучасних досягнень юридичної науки, надання знань з питань громадянства, загальної теорії суспільства та держави, держави й права, з природної сутності держави й права, їх

форм, з питань співвіднесення громадянського суспільства і держави, основних прав і свобод людей й громадян України, безпосередньої та представницької демократії, форм державного і територіального устрою України, системи органів держави, місцевого самоуправління, а також засвоєння правових основ таких галузей законодавства, як цивільне, трудове, шлюбно-сімейне законодавство та інших галузевих юридичних наук. Особливий акцент у змісті навчальної дисципліни зроблений на поєднанні правових знань і професійної діяльності майбутніх економістів.

Мета вивчення дисципліни «Правознавство» - забезпечити підготовку студентів до різних форм аудиторних занять і самостійної роботи з вивчення програми навчального курсу. З метою конкретизації конкретних положень передбачається вирішення практичних завдань з окремих тем на практичних заняттях для закріплення одержаних знань.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, вирішують практичні завдання з основних понять правознавства, оцінки законодавчих альтернатив, обґрунтуванню різних стратегій підприємства.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу курсу є самостійна робота студентів зі спеціальною літературою, нормативними актами з питань законодавчого регулювання економіки.

Предметом вивчення дисципліни є право як регулятор суспільних відносин у різних сферах суспільного життя.

Завдання вивчення: науково обґрунтувати проблеми становлення правової системи України, принципи взаємодії органів місцевого самоврядування, формування вмінь та навичок користування нормативними документами на конкретному підприємстві, проводити їх аналіз щодо відповідності положенням діючого права.

Курс «Правознавство» спрямований сформувати правовий світогляд майбутніх фахівців, виробити систему правових уявлень, переконань та навичок правомірної поведінки, збагатити теоретичні уявлення про поняття та категорії, які використовує правова наука; має на меті не тільки дати необхідні знання, а й

навчити правильно використовувати правові норми при виконанні відповідних ролей у суспільстві - як у наступній професійній діяльності, так і в особистому житті. Адже сьогодні однією з найважливіших проблем у правовій галузі є низький рівень або навіть відсутність правової культури, що призводить до значних негативних наслідків у нашому суспільстві. Саме тому, особливо в сучасних умовах, вивчення і засвоєння студентами зазначеного предмету набуває особливого значення, сприяє опануванню загальноцивілізаційних цінностей, формуванню необхідного рівня правової та політичної культури, виробленню навичок електоральної поведінки, оволодінню механізмами свідомої реалізації себе у правовому та політичному житті.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних занять. Особливе значення в процесі вивчення курсу і закріплення знань відіграє самостійна робота студентів у вивченні нормативних документів, Конвенцій, основної та додаткової літератури. Зазначені види занять розроблені у відповідності до положень Болонської декларації.

Кваліфікаційні вимоги до студентів при вивченні дисципліни

Дана дисципліна передувє вивченню дисциплін професійного блоку. В результаті вивчення дисципліни студенту необхідно:

Знати:

- існуючі нормативні документи та нормативно-правове регулювання інтелектуальної власності;
- як правильно використовувати нормативні документи;
- юридичне забезпечення професійної діяльності;
- законодавче регулювання діяльності підприємства.

Вміти:

- правильно використовувати нормативні документи;
- використовувати нормативно-правові акти та документи галузі та конкретного підприємства, проводити їх аналіз;
- використовувати положення законодавства з інтелектуальної власності;

- залучати правові інстанції для захисту конституційних прав та у професійній діяльності;
- реалізовувати свої правові можливості;
- складати правові документи.

Виходячи з положень компетентнісного підходу, метою та результатом навчання ЗПС є правова **предметна компетентність**, під якою розуміємо інтегровану здатність особистості студента цілісно реалізувати на практиці у різних контекстах життя та діяльності правові знання, відповідні уміння й навички, цінності, ставлення, досвід специфічної діяльності, пов'язаної із засвоєнням, розумінням і застосуванням знань, набутий студентами у процесі навчання ЗПС. Її результативними показниками є правові предметні **компетенції** (когнітивна, практично-поведінкова та аксіологічна (ціннісно-мотиваційна)). Кожна з них – це сукупність знань, умінь, навичок, характерних рис, набутих студентами у межах засвоєння змісту правознавства як навчального предмета, необхідних їм для виконання певних дій з метою розв'язання проблем, задач, ситуацій згідно з приписами чинного права.

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно - правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Торгівля. електронна комерція та підприємництво»:

ПР2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій та торговельній діяльності.

ПР9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

ПР16. Знати нормативно -правове забезпечення діяльності підприємницьких, та торговельних структур і застосовувати його на практиці.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основні закономірності виникнення держави і права

Суспільство як система відносин індивідів та соціальних спільнот і їх організацій. Природні права людини – право на життя, свободу та власність. Соціальні норми як регулятор людських стосунків в забезпеченні невід’ємних природних прав людини.

Диференціація суспільства та необхідність універсальної координації. Влада як засіб соціальної координації. Влада авторитету та авторитет влади. Формування державно-організованого суспільства – організація первісного та цивілізованого суспільства. Основні теорії походження держави – теологічна, патріархальна, договірна, теорія насильства, історико-матеріалістична.

Формування політичної системи та виникнення правових норм. Право як засіб реалізації владної волі. Місце і роль правових норм в системі соціальних норм.

Тема 2. Держава – ядро політичної системи суспільства

Поняття держави, її ознаки та функції. Форми державного устрою та державного управління. Поняття та форми політичних режимів. Демократія як ідеал суспільної координації. Соціально-правова держава – поняття, принципи та ознаки. Громадянське суспільство – поняття, сутність та перспективи формування.

Тема 3. Поняття права, його ознаки і форми

Визначення права, нормативний характер інтелектуально-вольовий характер, забезпеченість державним примусом, формальна визначеність.

Принципи права – справедливість, повага прав людини, рівноправ’я, законність, правосуддя.

Джерела права – правовий звичай, правовий прецедент, нормативно-правова угода, нормативно-правовий акт.

Види правових норм – по функціональній ролі, по предмету регулювання, по методу правового регулювання, за формою вираження, по суб’єктах правотворчості.

Тема 4. Правові відносини і законність, реалізація правових норм

Поняття правовідносин. Зміст правовідносин – юридичні права, природні права, обов’язки суб’єктів соціальних відносин.

Структура правовідносин – суб’єкти, об’єкти, правоздатність, дієздатність.

Види правовідносин – врегульовані законодавством і природні, галузеві правовідносини (конституційні, цивільні і т.п.), прості і складні, договірні і владні, змістовні (політичні, економічні, релігійні і т.п.), активні і пасивні, регулятивні і охоронні, короточасні і довготривалі, державні і міжнародні.

Поняття законності і її основні вимоги. Законність і демократія. Законність і правопорядок. Юридичні гарантії законності. Реалізація норм права – використання, виконання, дотримання, застосування, тлумачення.

Тема 5. Правопорушення і юридична відповідальність

Поняття і зміст правопорушення, його відмінність від правомірної поведінки. Юридична відповідальність – поняття та основні види – конституційна, кримінальна, адміністративна, дисциплінарна, цивільно-правова, матеріальна. Підстави юридичної відповідальності. цілі юридичної відповідальності. Форми юридичної відповідальності

Тема 6. Система галузей законодавства

Поняття юридичного закону, закони і підзаконні акти. Систематизація нормативно-правових актів. Поняття системи права. Правові інститути. Основні галузі права – конституційне, цивільне, адміністративне, трудове, кримінальне, господарче та ін., - їх загальна характеристика.

Тема 7. Загальні засади демократичного конституційного ладу в Україні

Конституція України як правовий акт прямої дії, як основа правової системи. Принцип конституційно-правового регулювання, конституційно-правова норма та метод регулювання.

Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні.

Загальні засади конституційного ладу України (перший розділ Конституції України) – суверенітет, демократизм, верховенство закону, державна символіка, структура та поділ влади. Культурна та мовна політика, економічні відносини.

Тема 8. Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України, гарантії її дотримання

Громадянство України. Свобода людини і її забезпечення конституційними нормами в Україні. Право людини і право громадянина. Відповідність конституційних норм України.

Загальні декларації прав людини. Громадянські та політичні права в Україні – економічні, сімейні, культурні. Обов'язки громадянина України. Особисті гарантії людини в Україні. Політичні, економічні, юридичні та ідеологічні гарантії прав і свобод громадян України.

Тема 9. Захист прав громадян та організацій: діяльність судових та правоохоронних органів

Система судових органів України. Незалежність судових органів. Судовий захист прав громадян та організацій України – кримінальний процес, цивільний процес.

Система нотаріату. Прокуратура в системі забезпечення законності. Міліція в системі забезпечення правопорядку в державі.

Тема 10. Цивільне та сімейне законодавство.

Основи цивільного та сімейного права України. Власність і право, форми у яких функціонує власність в Україні. Цивільно-правові договори. Цивільне правова відповідальність.

Тема 11. Трудове законодавство.

Трудове законодавство України. Трудове право, як галузь права. Колективний договір та його зміст. Трудовий договір. Час роботи та відпочинку. Трудова дисципліна.

Тема 12. Господарське право.

Правове регулювання господарської та підприємницької діяльності. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Правовий статус фізичної та юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності. Правові засади захисту економічної конкуренції.

Тема 13. Основи екологічного, земельного та сільськогосподарського законодавства.

Екологічне, земельне та сільськогосподарське право України. Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Основи земельного законодавства України.

Суспільні відносини, що регулюються нормами земельного права. Форми власності на землю. Основи фінансового права. Поняття. Бюджет та бюджетна система.

Тема 14. Основи адміністративного, кримінального законодавства.

Адміністративне, кримінальне право. Поняття. Юридичні ознаки правопорушення. Законодавство, що регулює адміністративні, кримінальні відносини. Відповідальність.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Основні закономірності виникнення держави і права	10	4	2			4	10	2				8
Тема 2. Держава – ядро політичної системи суспільства	8	4	-			6	10	2				8
Тема 3. Поняття права, його ознаки і форми	10	2	2			6	10		2			8
Тема 4. Правові відносини і законність, реалізація правових норм	8	2	-			6	8					8
Тема 5. Правопорушення і юридична відповідальність	10	2	2			6	8					8
Тема 6. Система галузей законодавства	8	2	-			6	8					8
Тема 7. Загальні засади демократичного конституційного ладу в Україні	10	2	-			6	8					8
Тема 8. Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України, гарантії її дотримання	8	2	-			6	8					8
Тема 9. Захист прав громадян та організацій:	9	2	2			5	8					8

діяльність судових та правоохоронних органів												
Тема 10. Цивільне та сімейне законодавство.	7	2	2			3	8					8
Тема 11. Трудове законодавство.	9	2	2			3	8					8
Тема 12. Господарське право.	7	2	2			5	8					8
Тема 13. Основи екологічного, земельного та сільськогосподарського законодавства.	7	2	-			5	8					8
Тема 14. Основи адміністративного, кримінального законодавства.	9	2	2			5	10					10
ІНДЗ				-		-			-	-	-	
Усього годин	120	32	16			72	120	4	2			114

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основні закономірності виникнення держави і права	2	2
2	Поняття права, його ознаки і форми	2	
3	Правопорушення і юридична відповідальність	2	
4	Загальні засади демократичного конституційного ладу в Україні	2	
5	Захист прав громадян та організацій: діяльність судових та правоохоронних органів	2	
6	Цивільне та сімейне законодавство.	2	
7	Трудове законодавство.	2	
8	Основи адміністративного, кримінального законодавства.	2	
	Разом	16	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основні закономірності виникнення держави і права	6	8
2	Держава – ядро політичної системи суспільства	6	8
3	Поняття права, його ознаки і форми	6	8
4	Правові відносини і законність, реалізація правових норм	6	8
5	Правопорушення і юридична відповідальність	6	8
6	Система галузей законодавства	6	8
7	Загальні засади демократичного конституційного ладу в Україні	6	8
8	Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України, гарантії її дотримання	6	8
9	Захист прав громадян та організацій: діяльність судових та правоохоронних органів	5	8
10	Цивільне та сімейне законодавство	5	8
11	Трудове законодавство.	5	8
12	Господарське право.	5	8
13	.Основи екологічного, земельного та сільськогосподарського законодавства.	5	8

14	Основи адміністративного, кримінального законодавства.	5	10
	Разом	72	114

7. Індивідуальні завдання

Навчальним планом передбачається індивідуальна робота студентів. Індивідуальне науково-дослідне завдання в процесі вивчення курсу «Правознавство» полягає в тому, що студенти на принципах особистої зацікавленості, добровільності вибирають форми і спосіб поглибленого вивчення окремих проблем з теорії права. Це може бути у вигляді підготовки і захисту реферату по одній із запропонованих викладачем тем, підготовки доповіді у студентській науковій конференції, написання статей до збірника студентських наукових праць. Підготовка доповідей на науковій конференції та статей до збірників наукових праць здійснюється під науковим керівництвом викладачів кафедри відповідно до загальних вимог написання статей і доповідей.

Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється окремо і затверджується завідувачем кафедрою на початку семестру.

До індивідуальних завдань входять наступні види навчальної роботи:

- написання рефератів, есе, підготовка презентацій;
- аналіз проблем для творчого обговорення;
- підготовка до виступів на конференціях;
- виконання наукових досліджень, участь в олімпіадах.

Рекомендований перелік тем науково-пошукової роботи

1. Предмет і методи правознавства. Правознавство в системі суспільних наук.
2. Влада та соціальні норми у додержавний період розвитку суспільства.
3. Виникнення держави. Теорії виникнення держави.
4. Виникнення права, його розвиток та зв'язок з державою.
5. Поняття держави, її ознаки, функції та місце у політичній системі суспільства.
6. Поняття державного суверенітету. Зовнішній та внутрішній суверенітет держави.
7. Апарат державної влади: загальна характеристика. Апарат державної влади України.
8. Форма державного правління: поняття і види. Форма правління в Україні.

9. Форма державного устрою: поняття і види. Державний устрій України.
10. Політичний режим: поняття і види. Політичний режим в Україні.
11. Релігійні та світські держави.
12. Поняття і принципи правової держави. Розбудова правової держави в Україні.
13. Поняття та основні ознаки права. Місце права в системі соціальних норм.
14. Загальносоціальні та спеціально-юридичні функції права.
15. Поняття норми права, її структура.
16. Джерела права: поняття та різновиди.
17. Нормативний акт, його різновиди.
18. Система права, її основні елементи.
19. Поняття правової системи, її основні різновиди. Правова система України.
20. Правовідносини: суб'єкти, об'єкти, зміст.
21. Юридичні факти, їх класифікація.
22. Правосвідомість, її структура та види.
23. Поняття та структура правової культури. Правова культура в Україні.
24. Законність та правопорядок. Юридичні гарантії законності.
25. Правомірна поведінка: поняття та види.
26. Правопорушення, його ознаки та види. Склад правопорушення.
27. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.
28. Загальна характеристика конституційного права України.
29. Конституція як основний закон держави, її ознаки та види. Структура Конституції України.
30. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні.
31. Новітній конституційний процес в Україні.
32. Декларація про державний суверенітет України, її зміст та значення.
33. Акт проголошення незалежності України, його зміст і значення.
34. Загальна характеристика конституційного ладу України.
35. Людина як найвища соціальна цінність в Україні.
36. Культурна та мовна політика в Україні.
37. Конституційне регулювання статусу власності в Україні.
38. Принципи політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності в Конституції України.
39. Державні символи України.
40. Поняття громадянства. Підстави і порядок набуття та припинення громадянства України.
41. Основні принципи рівноправності, закріплені в Конституції України.
42. Природні (фізичні) права та свободи людини і громадянина в Україні.
43. Соціально-економічні права та свободи людини і громадянина в Україні.
44. Політичні права та свободи людини і громадянина в Україні.
45. Екологічні права та свободи людини і громадянина в Україні.
46. Духовні (інтелектуально-культурні) права та свободи людини і громадянина в Україні.
47. Співвідношення національного та міжнародно-правового регулювання прав і свобод людини. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні.
48. Конституційні обов'язки людини і громадянина України.

49. Безпосередня демократія, її форми в Україні.
50. Референдум: поняття та види. Конституція України про референдум.
51. Виборча система в Україні.
52. Основні принципи виборчого права в Україні. Виборчі цензи в Україні.
53. Конституційний принцип розподілу державної влади. Система органів державної влади за Конституцією України.
54. Поняття законодавчої влади. Верховна Рада України, її функції та повноваження.
55. Законодавчий процес в Україні.
56. Голова держави. Президент України, його конституційний статус.
57. Поняття та структура виконавчої влади. Кабінет Міністрів України, його повноваження.
58. Прокуратура України, її структура і функції.
59. Поняття правоохоронних органів. Система правоохоронних органів в Україні.
60. Адвокатура: поняття та місце в системі захисту прав людини. Адвокатура в Україні.
61. Поняття судової влади. Судова система в Україні.
62. Основні засади судочинства в Україні.
63. Принципи правосуддя в Україні.
64. Конституційний статус Вищої Ради юстиції.
65. Поняття конституційної юрисдикції. Конституційний Суд України.
66. Поняття самоврядування. Система органів місцевого самоврядування в Україні.
67. Адміністративно-територіальний устрій України: загальна характеристика. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.
68. Порядок внесення змін до Конституції України.
69. Перехідні положення Конституції України, їх зміст.
70. Поняття та предмет регулювання цивільного права. Основні джерела цивільного права України.
71. Право власності в Україні. Захист права власності.
72. Поняття та види цивільно-правового договору. Цивільно-правова відповідальність в Україні.
73. Поняття спадщини. Спадкування за законом і за заповітом.
74. Кримінальне право як галузь права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
75. Поняття, ознаки та види злочину. Склад злочину.
76. Кримінальна відповідальність, її підстави. Обставини, що виключають кримінальну відповідальність.
77. Кримінальне покарання, його види.
78. Загальна характеристика сімейного права України. Шлюб і сім'я в Сімейному кодексі України.
79. Умови та порядок укладення та припинення шлюбу.
80. Особисті й майнові права та обов'язки подружжя в Україні. Шлюбний контракт в Україні.
81. Права та обов'язки матері, батька і дитини в Україні.
82. Адміністративне право України як галузь права: загальна характеристика.

83. Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність в Україні.
84. Загальна характеристика трудового права України. Трудові правовідносини
85. Поняття і предмет регулювання житлового права України. Право громадян на житло і форми його реалізації.
86. Господарське право України: поняття та предмет регулювання. Господарські відносини.
87. Поняття та основні види підприємницької діяльності. Законодавство України про підприємницьку діяльність.
88. Поняття і предмет регулювання екологічного права. Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища.
89. Соціальний захист, його види. Законодавство України про соціальний захист.
90. Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я.

8. Методи навчання

Методи навчання, за джерелом знань, поділяють на словесні, наочні, практичні.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж.

Лекція, як метод навчання, має інформаційний характер, чіткий план. Предметом лекції має бути вивчення складних об'єктів, явищ, подій, процесів, що мають між собою зв'язки і залежності причинно-наслідкового характеру.

Пояснення — доказовий виклад матеріалу, пов'язаний з вивченням правил, природничо-математичних законів та явищ. Викладач висуває певну тезу і подає систему її обґрунтування. Метод пояснення застосовують як на лекціях, так і під час практичних, лабораторних занять, консультацій тощо.

Розповідь — жвавий, образний, емоційний і водночас короткотривалий виклад питань, що містять переважно фактичний матеріал.

Бесіда — це розмова викладача зі студентами на підставі чіткої системи запитань, заздалегідь визначених, які підводять слухачів до активного засвоєння системи фактів, нових понять або закономірностей. Запитання до бесіди мають сприяти цілісному сприйняттю. Бесіди застосовуються на лекціях, практичних, лабораторних заняттях, колоквіумах.

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

8.1. Аудиторні методи навчання:

8.1.1. Лекційні:

- проведення лекцій (у тому числі із застосуванням мультимедійних презентацій);

8.1.2. Практичні заняття:

- діагностування якості навчальної діяльності:
 - засвоєння знань лекційного матеріалу (експрес-контроль);
 - опрацювання питань самостійної підготовки;
 - виконання індивідуальних завдань;
 - підготовки наукових робіт;
- виконання лабораторних робіт;
- проведення контрольних заходів (поточний, рубіжний, підсумковий контроль знань):
 - захист лабораторних робіт;
 - діагностичне тестування;
 - письмове опитування;
 - розв'язання типових задач/ситуаційних вправ;
- поточне консультування з проблематики курсу.

Студентам, які написали найкращі реферати надається можливість виступити перед групою. У процесі обговорення рефератів, передбачається обмін студентів та викладача думками і поглядами з приводу тих або інших дискусійних питань.

Всі методичні, презентаційні та довідкові матеріали, які можуть знадобитися студенту під час виконання тієї або іншої лабораторної роботи, а також завдання

самих робіт доступні на сайті дистанційного навчання ЦНТУ.

8.2. Методи самостійної підготовки:

- робота в позанавчальний час (в бібліотеці, кабінетах, комп'ютерних класах, інформаційних мережах, в домашніх умовах, на сайті дистанційного навчання):
 - опрацювання матеріалів з підготовки до лекційних та лабораторних занять;
 - вивчення (опрацювання та конспектування) теоретичного навчального матеріалу для самостійної підготовки;
 - виконання індивідуальних завдань (тематичних рефератів, творчих завдань);
 - участь в діяльності наукових гуртків і проблемних науково-дослідних груп профільного спрямування;
 - участь у проведенні науково-дослідних робіт з проблематики курсу;
 - підготовка наукових робіт (доповідей, тез доповідей на конференцію, наукових статей, робіт на конкурс тощо);
 - участь у науково-практичних конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо;
 - опрацювання матеріалів з підготовки до проведення контрольних заходів.

9. Критерії та засоби оцінювання

Контроль успішності та якості навчання здійснюється за допомогою системи оцінювання яка передбачає наступні контрольні заходи:

- поточний контроль (за темами);
- рубіжний контроль (за декількома темами);
- підсумковий контроль (за навчальним курсом).

9.1. Поточний контроль успішності навчання

Об'єктом поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на лекційних та лабораторних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання.

При контролі систематичності та активності роботи оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на лекційних та лабораторних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на лабораторні заняття; результати виконання та захисту лабораторних робіт.

При контролі завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів (змістовність, наявність презентації тощо).

Конкретний перелік лабораторних робіт, що зобов'язаний виконати студент на протязі семестру, перелік завдань для самостійного вивчення дисципліни і тем рефератів наводиться у робочій програмі дисципліни та методичних вказівках до вивчення дисципліни.

9.2. Рубіжний контроль успішності навчання

Об'єктом рубіжного контролю знань студентів є виконання тестових завдань. Завдання, що входять до цих тестів наведені в робочій програмі дисципліни та методичних вказівках до вивчення дисципліни.

Результати поточного та рубіжного контролю успішності навчання студентів в цілому оцінюються оцінками за п'ятибальною шкалою: 5 балів – “відмінно”, 4 бали – “добре”, 3 бали – “задовільно”, 2 бали – “незадовільно”, 0 балів – “студент не проходив рубіжний контроль успішності”.

Робота студентів, які брали участі в позанавчальній науковій діяльності (в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій тощо), враховується під час виставлення оцінок рубіжного контролю.

Результати поточного та рубіжного контролю знань студентів вносяться до журналу обліку поточної і підсумкової успішності і враховуються при виставленні підсумкової оцінки за опанування дисципліни.

9.3. Підсумковий контроль успішності навчання (у формі заліку)

У разі, коли студент не виконав увесь передбачений робочою програмою навчальної дисципліни обсяг робіт та викладач немає можливості в якості заохочення за активну роботу протягом семестру виставити екзаменаційну оцінку за результатами рубіжних контролів, або студент не згоден з оцінкою, то він складає залік.

Об'єктом контролю знань у формі заліку є виконання підсумкового тесту. На тестові завдання виносяться ключові питання програми та типові завдання.

Перелік та зміст завдань включено до робочої програми навчальної дисципліни.

9.45. Критерії оцінки іспиту:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допускає деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при розв'язанні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обов'язі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (1-34 бали, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни "Правознавство"
2. [Бондарчук Ю.П. Методичний посібник з вивчення дисципліни правознавство.](#)
3. [Бондарчук Ю.П. Навчально-методичний посібник до курсу історії держави і права України.](#)
4. [Бондарчук Ю.П. Навчально-методичний посібник до курсу: «Історія держави і права».](#)
5. Тести по окремим темам курсу. Підсумкові тести по заліковим модулям.
6. Практичні задачі з правознавства.
7. Методичне наповнення на ін-т ресурсі Moodle – Режим доступу: <http://moodle.kntu.kr.ua/course/view.php?id=843>

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Основи правознавства : навчальний посібник / Гіда Є. О. – Київ, 2021.
2. Основи правознавства: Навчальний посібник / П. Д. Пилипенко, Н. М. Хома, М. С. Кельман та ін. – 2-ге видання, виправлене і доповнене. – Львів, 2022.
3. Правознавство: базовий підручник для студентів ВНЗ / Богачова Л. Л., Жернаков В. В. та ін. – Харків, 2014.
4. Бобир В.І., Демський С.Є., Колодій А.М. Правознавство: Навч. посібник/ за ред.В.В.Копейчикова.- К.: Юрінком Інтер,2015.
5. Загальна теорія держави і права. Навч. посібник. /за ред. академіка АПрН України В.В.Копейчикова.-.: Юрінком Інтер, 2019.
6. Пилипенко П.Д. Правознавство: Навчальний посібник. – Львів: “Новий Світ-2000”, 2016. – 592с.

Додаткові

1. Адміністративне право : навчальний посібник / М.М. Бурбика, А.В. Солонар, К.Д. Янішевська ; Міністерство освіти і науки України, Сумський державний університет. – Суми, 2015.
2. Конституційне право України : підручник / [І.М. Алмаші ... [та ін.]. – Ужгород, 2016.
3. Сімейне право : підручник / [В.А. Кройтор ... [та ін.] ; за загальною редакцією В.А. Кройтора та В.Ю. Євко ; Міністерство внутрішніх справ України, Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2016.
4. Трудове право України : [підручник для юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / С.М. Прилиппо ... [та ін.]. – Харків, 2014.
5. Трудове право України : навчальний посібник / Волошина С. М.. – Чернівці, 2015.
6. Цивільне право України : навчальний посібник : у двох частинах / за загальною редакцією В.А. Кройтора, О.Є. Кухарєва, М.О. Ткалича ; Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад. – Запоріжжя, 2019.
7. В.І.Борисова, Жилінкова І.В. Сімейне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 264с
8. Карлицький С.М. Трудове право України: Навч.посіб. – К.:Прецедент, 2009. – 216с.
9. Господарське законодавство України. Збірник нормативних актів /Уклад.
- 10.В.С.Щербина, О.В.Щербина. - К.: МАУП, 2014
- 11.Тодик Ю.М., В.С. Журавський Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2012. – 544с.
- 12.Шевченко Я.М. Цивільне право України: Підручник.: У 2т – К.: Юрінком Інтер, 2014. – Т.2 – 408с.

НОРМАТИВНО- ПРАВОВІ АКТИ

1. Конституція України (Основний закон).- К.,1996.
2. Кодекс законів про працю України.
3. Закон України "Про колективні договори і угоди".(ВВР - 1991 - № 7)
4. Закон України "Про охорону праці".(ВВР - 1991 - № 7)
5. Закон України "Про встановлення величини вартості межі малозабезпеченості та розміру мінімальної заробітної плати".(ВВР - 1991 - № 7)
6. Закон України "Про відпустки",(1996). (ВВР - 1991 - № 7)
7. Цивільний кодекс України.-К., 2003.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення. //Відом. Верхов. Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. (зі змінами і доповненнями станом на 1

червня 1997 р.).

9. Закон України "Про адвокатуру" від 19.12.1992 р.// Відомості ВР України.- 1993.-№9.
10. Сімейний кодекс України. - Х.: ООО «Одиссей», 2002.-112 с. (или «Голос України», 2002, №38).
- 11.Кримінальний кодекс України.-К.: Право, 2001.
12. Закон України "Про прокуратуру" від 5 листопада 1991 р. (ВВР - 1991 - №12)
13. Закон України "Про адвокатуру" від 19 грудня 1992 р. (ВВР - 1992 - № 12).
14. Закон України "Про міліцію" від 20 грудня 1990 р. (ВВР - 1990 - № 12)
15. Закон України "Про Службу безпеки України" від 25 березня 1992 р. (ВВР - 1992-№4)

12. Інформаційні ресурси

1. Електронний ресурс : Сайт «Законодавство України» / Конституція України // – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Електронний ресурс : Офіційний сайт Кіровоградського національного технічного університету – Режим доступу : www.kntu.kr.ua
3. www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України (законодавство України)
4. www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України (виконавчий орган влади)
5. www.president.gov.ua – сайт Президента України
6. www.ukrstat.gov.ua – сайт Державного комітету статистики
7. www.bank.gov.ua – сайт Національного банку України
8. www.treasury.gov.ua – сайт Державного казначейства України
9. www.sta.gov.ua – сайт Державної податкової адміністрації
10. www.amc.gov.ua – сайт Антимонопольного комітету України
11. www.spfu.gov.ua – сайт Фонду державного майна України
12. www.mlsp.gov.ua – сайт Міністерства соціальної політики України
13. www.dcz.gov.ua – сайт Міністерства соціальної політики України
14. www.minfin.gov.ua – сайт Міністерства фінансів України
15. www.me.gov.ua – сайт Міністерства економіки України
16. www.minregionbud.gov.ua – сайт Міністерства регіонального розвитку та будівництва України
17. www.pfu.gov.ua – сайт Пенсійного фонду України
18. www.customs.gov.ua – сайт Державної митної служби України
19. www.ac-rada.gov.ua – сайт Рахункової палати України
20. www.trud.gov.ua – Інформаційне бюро державної служби зайнятості
21. www.nbu.gov.ua – сайт Національної бібліотеки України
22. www.dkrp.gov.ua – сайт Державної комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва
23. www.ssmc.gov.ua – Державна комісія України з цінних паперів та фондовому ринку
24. www.dssu.gov.ua – сайт Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики
25. www.smida.gov.ua – Система розкриття інформації на фондовому ринку України
26. www.in.gov.ua – Державне агентство з інвестицій та розвитку
27. www.dfp.gov.ua – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг
28. www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень
29. www.sdfm.gov.ua – Державний комітет фінансового моніторингу